

Középre igyekeztem vinni a műsort

Máté Erika: 1994. március 5-én a Déli krónikában még a szokásos módon elhangzott a 168 óra ismertetője, délután négykor azonban a Szívküldi szólalt meg. Ennek a letiltott adásnak te lettél volna a főszerkesztője. Utána született még néhány adás Rapcsányi László vezénylete alatt, majd a Csúcsidőszak végéig szünetelt az adás. 1994. októberében újraindult a műsor, a címe azonban megváltozott.

Farkas Zoltán: Tudomásul kellett vennünk a Magyar Rádió vezetőinek *Mester Ákossal* és *Bölcs Istvánnal* kötött megállapodását, hogy a cím az újságé. Ennek annyi alapja valóban volt, hogy a műsor névadója tudomásom szerint Mester Ákos. Sokan és sokáig töprengtünk azon, mi legyen a műsor új címe. Az alcímmel könnyebben boldogultunk: azt javasoltam, hogy hagyjuk el, ne hivatkozzunk azzal, hogy ez, és csak ez a Magyar Rádió politikai magazinja. Nem szerettem ezt a kizárólagosságot, mert vagy minden műsor a Magyar Rádióé, vagy ez sem az. Viszont szerettem volna az alcímmel jelezni, hogy arányaiban kicsit más lesz a *Tizenhat óra*, mint a 168 óra volt. Így lett „Közéleti magazin”, mert az volt a tervem, hogy tematikailag is színesítem a műsort. Jó főcímünk viszont nem volt. Végül jobb híján kötöttünk ki a *Tizenhat óra* mellett. Így, látványosan, betűvel kiírva. Ennek annyi előzménye volt – amire kevesen emlékeznek ma már –, hogy korábban létezett egy tízperces, élénk, izgalmas híradás délután négykor, ezen a címen. *László József* próbálta ezt a műsortípust meghonosítani, ebből lett később a Délutáni krónika. Azt gondoltam, halványan emlékeznek még rá a hallgatók, érdeemes a címet feltámasztani.

■ Adódott abból valamilyen konfliktus, hogy Mester Ákosék elvitték a 168 óra nevet?

■ Ez túlságosan nem izgatott, aminek több oka volt. Először is: nem én döntöttem így. Másodszor: Mester Ákos-tanítvány volnék – hozzáteszem, sokadmagammal a Magyar Rádióban. Mester tartotta a rádióban a riporterképző tanfolyamokat, egy ideig ő volt ezeknek az osztályfőnöke. Az enyém is. Később az egész képzést átengedte nekem. De a munkakapcsolatunk is ilyen volt: amikor ő hosszabb időre szabadságra vagy külföldre ment, többnyire rám bízta a műsort. Harmadrészt: engem nem rúgtak ki a rádióból, őket viszont igen. Nem mintha szégyelleném ezt; de a „jóvátétel” annyiban az én ügyem is volt, hogy nem jutott volna az eszembe hepciáskodni. Teljesen elfogadtam és méltányoltam azt a megállapodást, amit a rádió akkori vezetése a kirúgottakkal kötött. Azt a részét is, amiből semmi sem lett: hogy Bölc és Mester tanácsadóként továbbra is kötődik a rádióhoz. Sajnálom, hogy nem így történt. Ma is sajnálom, hogy az egész elektronikus médiapiacra éppen kettőjüknek nem jut hely, leszámítva Bölc István alkalmi műsorvezetését a *Gondolat-jelben*. Pedig ha Mester készített volna interjút a képernyőn *Horn Gyulával*, vagy most *Orbán Viktorral*, hogy egy olyan képtelenséget mondjak, amiben éppen az az elfogadhatatlan, hogy képtelenség, akkor alighanem több mai „kísérletező”, akinek ez megadatik, elszégyellhetné magát.

■ Az alkotógárdával mi történt? Kik maradtak, kik mentek? Eléggé cserélődött a stáb ez alatt a négy-öt év alatt.

■ Igen. Részben cserélődött már az indulásnál is. Arra gondoltam, hogy ideje fia-

talítani. Nem öncélúan, hanem azért, mert újabb korosztályt akartam a műsorhoz kötni. Tehát nem mindenkit kértem föl a régi 168 óra szerkesztői és műsorvezetői közül. Többen megorroltak rám emiatt. Közülük ketten a főnökeim lettek, volt alkalmuk éreztetni, mennyire bántja őket, hogy nem vezethetnek műsort. Meg is tették. Igaz, valószínűleg én is megsértődtem volna, ha ők hagynak ki engem a szereposztásból.

■ **Az életkor elsődleges szempont volt a csapat összeállításánál?**

■ Igen, mert a szakma egész felépítése piramisszerű. Ipper Mesterrel, Szalayval, Rapcsányival stb. dolgozott. Mester Bolgárral, Gálikkal, a Nej-Rangos korosztállyal, és így tovább. Amilyen fontos volt annak idején Mesternek, hogy mindig lejjebb és lejjebb tolja a korhatárt – ezt nyugodtan mondhatom, mert én voltam egy ideig a legfiatalabb szerkesztője huszonvalahány évesen –, ugyanilyen fontosnak tartottam én is, hogy ne csak az én korosztályom legyen a műsor meghatározó személyiségei között, hanem a nálunk fiatalabbak is, főleg, ha már produkáltak valamit. A műsorvezetők között vitathatatlanul *Szente László* és *Nej György* volt a legjobb. Felkértem melléjük az akkor másutt is nagyon jól szereplő *Mélykúti Ilonát*. A Bocskay-Szörényi kettős ideális műsorvezetői-szerkesztői duónak látszott, sokat dolgoztam velük korábban, tudtam róluk, hogy számíthatok rájuk. Csak hónapokkal később csaptam a homlokomra, te jó ég, *Bolgár Gyuriról* teljesen megfeledkeztem. Nyugodtan mondhatom, ez farkasvakág volt. Szóltam neki, és ő is csatlakozott hozzánk. Szerkesztőnek *Rangos Katit*, *Szikra Zsuzsát*, *Kardos Ernőt* választottam. És első helyen *Rádai Esztert*. Eredetileg nem is akartam a szó Mester Ákos-i értelmében felelős szerkesztő lenni; arra kértem

Farkas Zoltán

Rádait, felváltva szerkesszünk. Ehhez hozzátartozik, hogy akkor még arról is szó volt, hogy a Kossuth-klub teljes műsorsávként újraindulhat, tehát hétfőtől péntekig este kilenc és tíz között lesz egy Kossuth-klub című háttérműsora a Magyar Rádiónak. Nekem ez nagyon fontos lett volna. Arra gondoltam, hogy a Tizenhat óra mellett nagy odaadással foglalkozom majd a Kossuth-klubbal. Az volt egyébként a legmerészebb rádiós ambícióm – mindmáig teljesülhetetlen –, hogy legyen egy esti közéleti műsorsáv a rádióban, amely olyan tekintélyes, mint mondjuk a *Napzártá*. Volt rá csapatom. Mi több, pénzt is szántak rá. Szentül megígérték nekem, hogy október-

ben ez is elindul, elkészítettem a beosztást, megszerveztem mindent, majd kiderült, hogy nem kapjuk meg a sávot, heti három adás lesz csak. A csonka sáv pedig nem sáv, ezt minden rádiós iskolában tanítják már. Aztán Rádai egy idő után azt mondta, hogy a felelős szerkesztősdit inkább rám hagyják. Úgyhogy ott maradtam egy csonka Kossuth-klubbal meg a Tizenhat órával.

■ **A te „trónodat” hogy örökölte meg Szikra Zsuzsa?**

■ Amikor bejelentettem, hogy eljövök, azonnal Szikra Zsuzsát javasoltam utódomnak. Ennek egyetlen, de perdöntő oka volt: az utolsó két évben ő volt a legfőbb támaszom. Sokan elmentek a rádióból, elszívták őket a kereskedelmi adók. És néhány hónapra a Magyar Televízió. Egy-két embernek szoltam négy szemközt, felkértem őket szerkesztőnek, de finoman visszautasítottak. Az induló csapat elsorvadt. Szikra Zsuzsa nélkül akár abba is hagyhattam volna az egészet. 1998 után különben is elkezdődött a Tizenhat órák valamiféle stigmatizálódása. Amikor a Demokratában meg más, magvas sajtótermékekben rendszeresen közöltek listákat, hogy kik a köz fő ellenségei, akik közé már bekerültek a Tizenhat óra legfiatalabb munkatársai is, be kellett látnom, hogy nem mindenki itt akarja építeni a „karrierjét”. Mi több, egy idő után nekem is vigyáznom kellett arra, ne tegyek tönkre másokat azzal, hogy ezt vagy azt a kényes témát rájuk bízom. Mert önkéntelenül a listára teszem őket. Mi tagadás, többekre nem vigyáztam eléggé. Sajnálom. Az utóbbi két év műsorai közül néhány nem készült volna el, hogy ha nincs mellettem Szikra Zsuzsa. Ebből adódóan nem lehetett más személyi javaslatom.

■ **Volt, aki mást akart?**

■ Bizonyára volt, szerencsére ezekből az alkukból engem kihagytak. De tény, hogy Szikra Zsuzsát csak hosszú hezitálás után bízták meg.

■ **Mesterék kirúgása után nem szűnt meg azonnal a műsor. Rapcsányi László, aki az indulástól dolgozott a műsornak, elvállalta a 168 óra szerkesztését, ám vállalkozása néhány kísérlet után kudarcba fulladt. A Csúcs-éra végeztével, az újraindulás után mi történt Rapcsányi Lászlóval? Megfordult a Tizenhat óránál?**

■ Nem.

■ **Nem is találkoztatok?**

■ Nagyon sajnálom azt, ami Rapcsányival történt. Ne érts félre: nem tudnám elképzelni azt, hogy ha Rapcsányi Lászlót politikai okokból eltávolították volna, akkor beüljek a helyébe. Azt sajnálom, hogy elveszett az a távoli, nem intenzív, ám mégis létező barátság, ami hozzá fűzött. Valaha közel voltunk egymáshoz, jókat röhögtünk együtt, sokat tanultam tőle. Elvesztettem egy olyan kapcsolatot, ami fontos része volt a rádiós életemnek. Rapcsányi azok közé tartozott, akiről jó volt tudni, hogy egy folyosón vagyunk, egy helyen dolgozunk. Ha egyszer-egyszer összetalálkozunk, mindig elszorul a szívem. Aztán köszönünk, és elmegyünk egymás mellett.

■ **Milyen kondíciókkal indult a műsor?**

■ Nagyon előnyös feltételekkel. Akkor még havi egymillió forintunk volt a műsorra. Amikor tavaly decemberben elköszöntem, épp a fele maradt. Reálértékben tehát legfeljebb húsz százalék, vagy annyi sem. Ahogy fogyott a pénzünk, nem tudtunk mást tenni, nyújtottuk az anyagokat, egyre kevesebb riport került adásba. Épp a médiapiaci fejlődés jellegzetességeivel ellentétes pályára sodródtunk. Az egész műsorból áradt a szegénységsgaz. Hiába szerettem volna elérni, hogy széles tematikájú közéleti műsor legyen a Tizenhat óra, az ellenkezőjére kényszerültünk.

■ **Induláskor mik voltak a terveid, mennyiben akartál más műsort, mint a 168 óra?**

■ Először is ki akartam kerülni abból a helyzetből, amiben a 168 óra volt; hogy a rádiós kínálat egyik szélén a Vasárnap újság, a másikon meg a Tizenhat óra áll. A két „szélsőség”. Bár tudtam, hogy ez közönségvesztéssel jár, kezdettől fogva kiegyensúlyozottságra törekedtem. Azt nem tagadom, hogy témaválasztásában, preferenciáiban más ez a műsor, mint esetleg egy másik, de az első perctől fontosnak tartottam, hogy minden műsoregység, összeállítás kiegyensúlyozott legyen, az ellenérdekű felek kifejthessék az álláspontjukat. És azt is fontosnak tartottam, hogy azokat a politikusokat – *Jeszzenszky Gézától Boross Péterig* –, akik az utolsó egy-két évben már nem álltak szóba a 168 órával, a Tizenhat óra legelső adásaiban megszólaltassam.

■ **Azt akarod mondani, hogy a 168 óra nem volt kiegyensúlyozott?**

■ A 168 óra belesodródott egy sajátos helyzetbe. Azok, akik el akarták kerülni a műsor kritikus hangvételét, féltek a 168 óra valóban kiváló riportereitől, mert a Magyar Rádió némely más műsorában teljesen szabadon beszélhettek, komoly riporteri kérdések nélkül. Gyakorlatilag azt mondták a világ dolgairól, amit akartak. És miután az akkori kormányzat több politikusa úgy döntött, hogy boldogabban beszél olyan műsorban, ahol ezt riporteri „akadémikuskodás” nélkül megteheti, egy idő után elmentek előlünk. Én ebből a helyzetből ki akartam vezetni a műsort. Tudtam, hogy ezzel hallgatókat vesztek. Egy műsort ugyanis két típus hallgat nagy elszántsággal, állandóan és csökönnyösen: aki lelkesedik érte, és aki utálja. Ha középre igyekszem vinni a műsort, mindkét csoportból veszítek hallgatókat. Mégis megpróbáltam.

De hiába húzódtott középére a Tizenhat óra, időközben a Vasárnapi újság még jobban eltávolodott tőle – az ellenkező irányba. Amikor a Vasárnapi újságot még *Belénessy Csaba* jegyezte, nem volt ekkora a távolság. Nem értem egyébként, hogy ha ránk érvényes egy törvény, egy másik műsorra miért nem érvényes. De ezt majd megfejtik a médiához nálam jobban értő emberek. Ami fontos: a Tizenhat óra jogerős panaszbizottsági elmarasztalást nem kapott, pedig sokszor igyekeztek elmeszteni minket.

■ **Próbáltak-e olykor felülről beleszólni a műsor készítésébe?**

■ 1990 óta az én műsoraimba nem szóltak bele. Az utolsó főszerkesztő a Kosuthon *Szalay Zsolt* volt, aki időnként valamire felhívta a figyelmemet, vagy voltak olyan fülese, megérzései, amelyekkel segíteni tudott minket. Utódaitól olyan hírt, bennfentes információt, pletykát, ötletet, bármit, amivel elsőként tudtunk volna lenni a hírversenyben, nem kaptam. De lehet, hogy ez a két dolog összefügg: nem szólok bele, de akkor nem is mondom meg, hogy milyen óriási leleplezés birtokosa vagyok.

■ **Korábban a műsor szerves részét képezték a hallgatói hozzászólások. A telefonok beolvasása azonban idővel eltűnt a műsorból. Mi volt ennek az oka?**

■ Láttam egyszer egy ORTT-értékelést, amelyben az a megállapítás szerepelt – nem tudom már pontosan idézni –, hogy a hallgatói telefonokkal való manipulálás eszközeit így és így használja a Vasárnapi újság és a Tizenhat óra. Elöntötte a vér az agyamat; ha a hallgatói telefonok ismertetését a műsorelemzők a közönség befolyásolásának tartják, én ezzel nem kívánok élni. Rádásul akkor már volt *Beszéljünk meg!* és több más interaktív műsor, a hallgatók szóhoz jutottak másutt. Politikai véleménycsokrot azóta alig olvastam be,

egy-egy minősített esetben tettem csak meg, akkor is például úgy, hogy 25 telefonhívás érkezett, 15 ezzel értett egyet, 10 pedig ezzel, és hozzátettem: ez a mintavétel nem tekinthető reprezentatívnak. Az érdemi hallgatói észrevételeket viszont közöltem, főleg, ha esetleg tévedtünk, és kijavítottak minket.

■ **Mely riportokra emlékszel vissza a legszívesebben?**

■ A Tizenhat óra történetének legdrágább interjút Rádai Eszter készítette Orbán Viktorral, valamikor '95 tájékán, már a Bokros-csomag után. Ebben a beszélgetésben Orbán Viktort szembesítette korábbi nézeteivel. *Eörsi István* publicisztikát is írt róla. A legnagyobb riporter attrakciónak *Balázs Bea* egy munkáját tartom, amelyben egy természetgyógyász addig-addig hitegetett egy nőt azzal, hogy meg tudja gyógyítani a lábát, amíg az elüszkösödött, lerohadt, és szinte magától leesett. Bea elment a természetgyógyászhoz, kicsit meg is tépték a rendelőben, és ő ezt végig közvetítette. A csodadoktor azóta hazaköltözött Ukrajnába. A legjobb heti eseményfeldolgozás Nejenek a Tocsik-ügy kirobbanásakor készült összeállítása volt. Ugyanezen a héten *Fekete Edit* jutott el a magyar sajtóban először addig, hogy kimondja: pártpolitikusok is belekeveredtek a Tocsik-ügybe. Ő fejtette végig a cégbíróságon, kik lehetnek benne, ő ment el hozzájuk és dobatta ki magát mindenholnan bekapcsolt mikrofonnal. Szóval minden műfajban voltak emlékezetes percek.

■ **Saját anyagaid mind feledhetőek?**

■ Volt egy figyelmet érdemlő megérzésem. 1995-ben, Békesi leváltása után nem volt még elnöke a Magyar Nemzeti Banknak, nem volt pénzügyminiszter, nem volt privatizációs kormánybiztos, nem volt vezetője a Bankfelügyeletnek. Ebben az idő-

pontban, erről a helyzetről készítettem egy összeállítást. Pénteken délután mentem interjúra Bokros Lajoshoz, szombaton leadtuk, nagyon kemény kijelentések voltak benne. A következő hétfőn Horn Gyula bejelentette, hogy Bokros Lajos a pénzügyminiszter. Maga az interjú semmilyen különlegességet nem tartalmazott, de hogy kire esik majd Horn Gyula választása, abba beletaláltam. A Tizenhat óra utolsó, általam szerkesztett műsorában pedig önkényesen megajándékoztam magam egy Petri-interjúval.

■ **1995-ben, amikor a Tizenhat óra hallgatottsága megindult egy kicsit fölfelé, azt nyilatkoztad a Pagodának, ha túllépi a 10%-ot, akkor megint valami nagy baj van az országgal. Azt hiszem, ez nem sikerült.**

■ Nem. Nagy baj volt ugyan többször is az országban, de mi nem tudtunk fölmenni 10% fölé. Ez egy ideig fájt. A 168 óra 13-14% körüli hallgatottsággal ért véget és '94-95 fordulóján került 10% közelébe a Tizenhat óra. De amikor láttam, hogy az MTV, amelyik a 168 órával szemben elnéző volt, nem állított szembe vele igazán vonzó programot, egyszer csak változtatott a műsorpolitikáján, előállt a szombat délutáni mozisávval, így az MTV egyes műsorát 40% nézte, a kettes műsort 3-4%, és ezenfelül jutott nekünk 10%, akkor helyreállt a lelki békém. Nincsenek már 10-15%-os hallgatottságú rádióműsorok, legfeljebb reggel. Egy kiépült médiapiacra ilyenek már nem léteznek.

■ **Térjünk vissza a jelenhez. Mint mesélted, 1994 tájékán sokfelé hívtak, de te maradtál. Most miért mentél el mégis?**

■ 1994 őszén tettem egy ajánlatot a Magyar Rádióknak, nem nevesíteném, kiknek: minden maszokolást abbahagyok – Nap-TV szerkesztő voltam, meg elég sokat írogattam mindenfelé –, egyetlen dolgot kérek

cserébe, hogy a Kossuth-klub műsorsávja töretlen legyen. Azt válaszolták, nyugodtan tartsam meg a Nap-tévét.

■ **Ennek ellenére maradtál. Egy ideig. Miért döntöttél aztán mégis másként?**

■ A fő oka ennek az volt, hogy a Népszabadság nagyon régóta meg akart szerezni. Nekem 1994-ben, a választások után több, nagyon előkelő állásajánlatom volt. Akkor a rádió és a műsorkészítés mellett döntöttem. Aztán kiderült, hogy a rádióban – a Tizenhat órán kívül – olyan fergeteges nem számítanak rám. Pályakezdő éveimben több műsört készítettem, mint 1994 után. A Tizenhat óra szerkesztése három napos munkahetet jelentett. Hétfőn megbeszéltük, hogy mi lesz, a munka jelentős része péntekre, szombatra maradt, a hét többi napján alig volt dolgom. Csakhogy mindenki úgy tudta, hogy én innen mozdíthatatlan vagyok. Elvállaltam tehát másodállásban a Népszava publicisztikai rovatát, gondoltam: ez erős munkaerő-piaci jelzés a részemről, íme, újra föl lehet venni velem a kapcsolatot, van miről tárgyalni. De senki nem keresett meg. A Népszabadság viszont folyamatosan hívott; jöjjenek, várnak.... Közben láttam a műsor elszegényedését, iszonyatos gyötrelmet okozott, hogy azt a nagyon kevés pénzt ami maradt, hogyan osszam el olyan fiatalok között, akiknek megélhetési gondjaik vannak. Tudtam azt is, hogy egy új kuratórium fölállításával új helyzet teremthető a rádióban. Rendszeresen olvastam a nevemet fenyegetőző cikkekben. Októberben egy szemvillanás alatt kirúgták a feleségemet a Magyar Televízióból. Ez is megriasztott. És, korántsem mellesleg, 47 éves vagyok.

A Népszava publicisztikai rovatánál láttam azt, hogy az utcáról nem lehet elhelyezkedni. Megjelentek nálam az itt-ott kirúgott, remek újságírók, hogy írni szeret-

nének. Nagyon kegyetlen lett a világ: aki az utcára került, azzal úgy bánnak, mintha az elmúlt húsz-harminc évben nem is létezett volna. Látom a televízióból kirúgott kollégáim, barátaim gyöttrődéseit. Mindenütt azt látom, hogy állást még lehet találni, de csak állásból. Nem szabad megvárni azt, amíg lapátra teszik az embert. Amikor aztán az ősszel nagyon komolyan kezdtek invitálni a Népszabadsághoz, és nagyon elegánsan tették, akkor igent mondtam.

■ **Számítottál ekkora tempóra, hajtasra, hajszára, ami a Népszabadságban van?**

■ Erre számítottam. Most úgy dolgozom, ahogy ebben az országban a legtöbb ember: egy munkahelyen, reggeltől estig, teljes odaadással.

■ **Elégedett vagy vele?**

■ Ha erre igent mondok, az esetleg sértő lehet azokra, akik a rádióban maradtak. Ha nemet mondok, azzal itt sértem meg azokat, akik elcsábítottak a rádiótól. Tény és való, olyan fergeteges hajtásba csöppentem bele, hogy az első hét után kezem-lábam remegett, és olyan volt, mintha egy évtizeddel ezelőtt jöttem volna el a rádióból. Most meg félek, mert a Népszabadság újságíró-iskolájában rádiózást fogok tanítani. Félek attól a perctől, amikor megint visszamegyek a Magyar Rádió stúdiójába. Voltam egyszer hat hétig Amerikában rádiózást tanulni, és rettenetesen bennem van az az érzés, amikor két hét elméleti képzés után először tettem be a lábamat egy stúdióba. Hideg-meleg egyszerre futkosott a hátamon, és nem értettem, hogy miért csak vendégként vagyok itt.

*Szerettem volna megkérdezni **Rapcsányi Lászlót** is, de ő úgy gondolta, hogy aki nem volt ott a Rákóczi-szabadságharcnál, az ne is írjon róla.*

M. E.